

Η προσβασιμότητα στην κατασκευή: *στον δρόμο για την αειφορία*

Μαρίλυ Χριστοφή

Τοπογράφος Μηχανικός

Εμπειρογνώμων προσβασιμότητας ατόμων με αναπηρία

e-mail mmanoy@tee.gr

Μάϊος 2006

Προσβασιμότητα είναι...

το χαρακτηριστικό του δομημένου ή/και
εικονικού (virtual) περιβάλλοντος, που επιτρέπει

- *την αυτόνομη διακίνηση και*
- *τη χρήση των διατιθέμενων υποδομών,
υπηρεσιών, αγαθών και πληροφοριών,*

από κάθε χρήστη ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας,
αναπηρίας, εθνικής προέλευσης κλπ

με άνεση, ασφάλεια και κατά τρόπο απόλυτα
αβλαβή για την υγεία του.

Ποιούς αφορά

■ Άτομα με αναπηρία

(άτομα με κινητική αναπηρία, με προβλήματα όρασης ή/και ακοής, με προβλήματα αντίληψης κλπ)

- 10% του πληθυσμού
- 50.000.000 άτομα στην Ευρώπη

■ Άτομα γ' ηλικίας

- 20% του πληθυσμού σήμερα
- ~30% το 2050 ⁽¹⁾

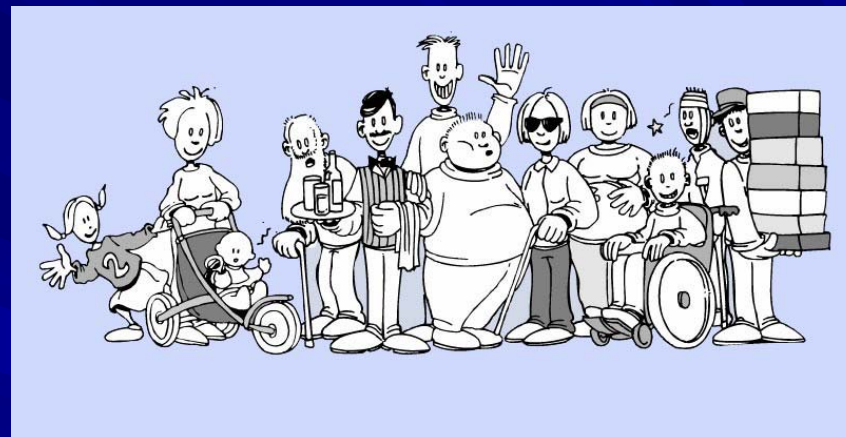
ΠΗΓΗ: Department of apparel, textiles and interior design –
Kansas State University- *Universal Design*

(1) ΠΗΓΗ: European Conference of Ministers of Transport-
"Transport & Ageing of the population"- Φεβρουάριος 2002

Ποιούς αφορά (συνέχεια)

■ Αλλά και...

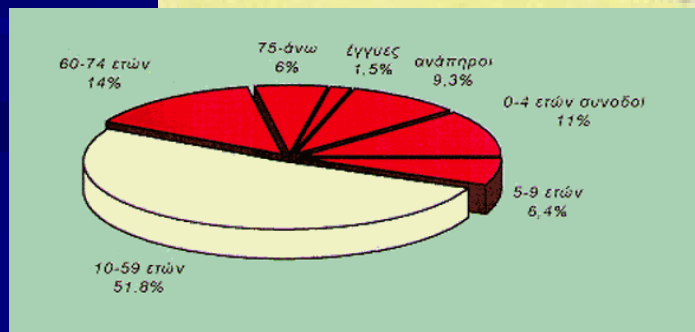
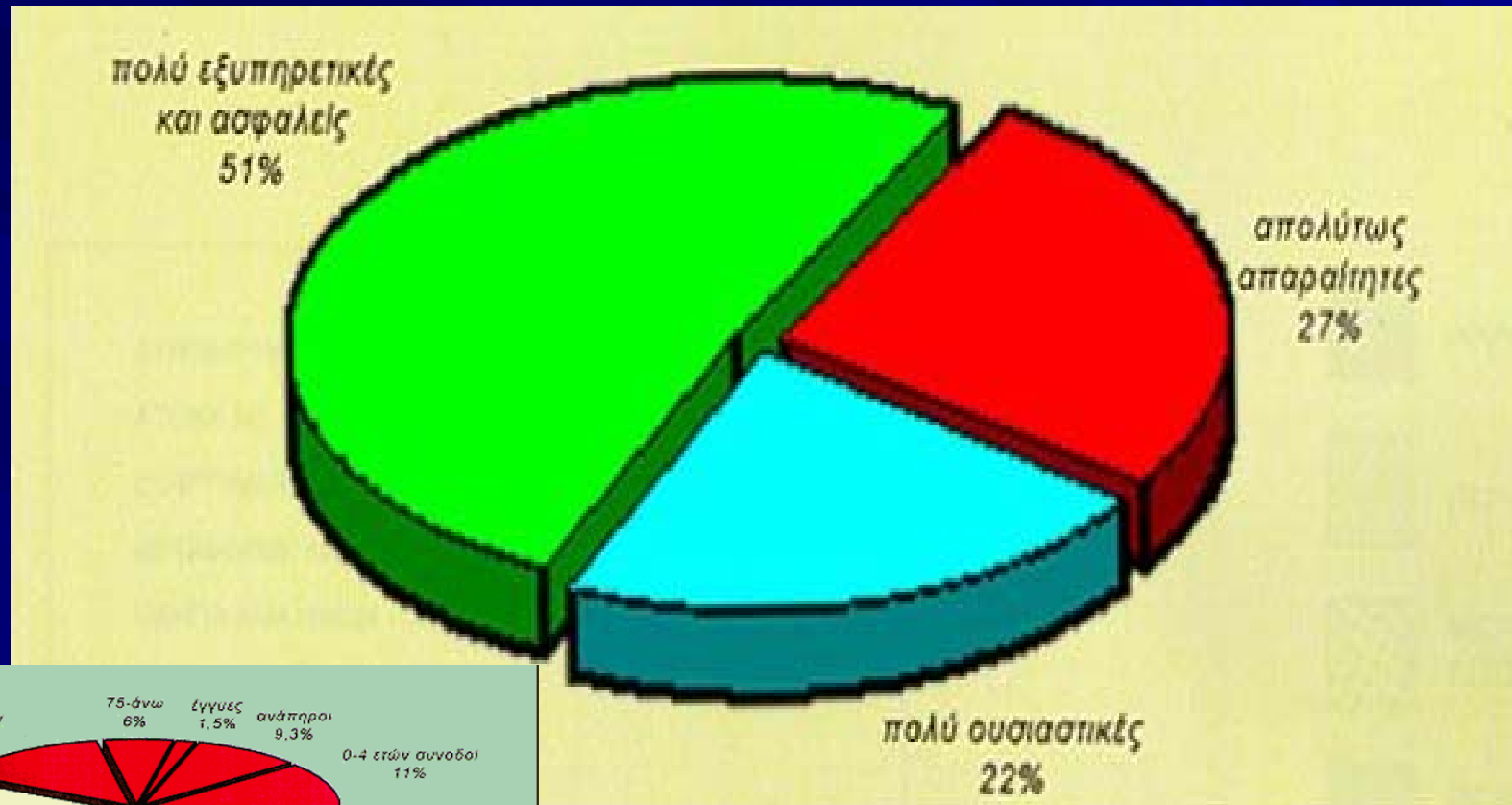
- Προσωρινά τραυματίες
- Άτομα με αρθρίτιδα, άσθμα, καρδιακές παθήσεις
- Άτομα ασυνήθων διαστάσεων
- Γυναίκες σε εγκυμοσύνη
- Γονείς με παιδιά σε παιδικά καρότσια
- Εθισμένους σε ουσίες
- Άτομα σε πανικό, σε συνθήκες εκτάκτου ανάγκης
- Μεταφορείς ογκωδών αντικειμένων
- Ξένους σε κάποιο περιβάλλον (πχ. τουρίστες) κλπ

ΠΗΓΗ: www.toegankelijkheidsbureau.be

...δηλαδή σχεδόν ΟΛΟΥΣ...

Σχέση πληθυσμού και μέτρων/διευκολύνσεων για την διασφάλιση της προσβασιμότητας

ΠΗΓΗ: Γραφείο Μελετών για άτομα με αναπηρία-ΥΠΕΧΩΔΕ

Προσβάσιμο περιβάλλον =

- ✓ **Ανθρωποκεντρικό περιβάλλον:** ικανοποιεί τις ανάγκες όλων σε όλα τα στάδια της ζωής τους με σεβασμό στις ιδιαιτερότητες καθενός
- ✓ **Ασφαλές περιβάλλον:** διασφαλίζει μείωση ατυχημάτων και ευκολότερη διαφυγή σε έκτακτες περιστάσεις
- ✓ **Πιο άνετο περιβάλλον:** συνεπάγεται ευκολότερη προσέγγιση και χρήση υποδομών & υπηρεσιών
- ✓ **Υγιεινότερο περιβάλλον:** φιλικότερο σε άτομα με άσθμα, αλλεργίες, μειωμένη όραση κλπ

= Αειφόρο περιβάλλον

Οφέλη από την εφαρμογή της προσβασιμότητας

- ✓ **Ανακατανομή των κοινωνικών πόρων:** επιτρέπει μετακύλιση πόρων από τον τομέα υγείας/πρόνοιας (πχ. από ιδρυματική περίθαλψη) σε τομείς που συντελούν στην ανάπτυξη (μεταφορές, βιομηχανία κλπ) - απελευθέρωση νεώτερων ατόμων από τη φροντίδα ηλικιωμένων και ατόμων με αναπηρία και δυνατότητα παραγωγικής αξιοποίησής τους.
- ✓ **Βελτίωση του εργασιακού περιβάλλοντος:** διασφαλίζει μείωση εργατικών ατυχημάτων και δαπανών περίθαλψης, σταθερά επίπεδα παραγωγής λόγω μείωσης ασθενειών/ατυχημάτων, διεύρυνση του εργατικού δυναμικού με συνυπολογισμό σε αυτό των ατόμων με αναπηρία, δυνατότητα διατήρησης εργαζομένων σε περίπτωση απόκτησης αναπηρίας.

Οφέλη από την εφαρμογή της προσβασιμότητας (συνέχεια)

- ✓ **Ανάπτυξη νέων κλάδων/τμημάτων επιχειρήσεων:** βοηθήματα, αναβατώρια/ ανελκυστήρες, ανάγλυφες πλάκες δαπέδου, σήμανση, τεχνολογία, ηλεκτρονικά κλπ
- ✓ **Δημιουργία πρόσθετης αξίας στην οικοδομή:** ένα κτίριο προσβάσιμο σε όλους προσαρμόζεται εύκολα στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των ενοίκων (συμπεριλαμβανομένης της γήρανσης ή της αναπηρίας που μπορεί να προκύψουν στην πορεία της ζωής τους) χωρίς πρόσθετες εργασίες. Επομένως η αξία του μπορεί να εκτιμηθεί υψηλότερη από αυτήν ενός λιγότερο προσβάσιμου ακίνητου, το οποίο θα χρειαστεί εκτεταμένες και πολυέξοδες προσαρμογές στο μέλλον
- ✓ **Αύξηση του τζίρου:** λόγω διεύρυνσης της πελατείας, με συνυπολογισμό σε αυτή των ατόμων με αναπηρία και ηλικιωμένων

Οφέλη από την εφαρμογή της προσβασιμότητας (συνέχεια)

- ✓ **Αυτονομία των χρηστών για περισσότερα χρόνια:** λόγω δυνατότητας αυτοεξυπηρέτησής τους με ασφάλεια σε όλες τις φάσεις του κύκλου ζωής τους
- ✓ **Ισότιμη συμμετοχή όλων των πολιτών, συμπεριλ. των ατόμων με αναπηρία, στα κοινωνικά δρώμενα:** τα άτομα με αναπηρία σε ένα προσβάσιμο περιβάλλον μπορούν να εκπαιδευτούν, να συμμετέχουν αναδεικνύοντας εαυτούς σε ομάδα καταναλωτών σημαντικού μεγέθους...

Τα άτομα με αναπηρία ως καταναλωτές...

- **Καναδάς:** η αγοραστική δύναμη των ατόμων με αναπηρία εκτιμάται σε 25 δις \$ ετησίως. Με την επίδραση που ασκούν στις οικογένειες και το φιλικό τους περιβάλλον επηρεάζουν τις αγορές τους, διπλασιάζοντας έτσι την δυναμική τους ⁽¹⁾.
- **Φλώριδα-ΗΠΑ:** ο τζίρος των ατόμων με αναπηρία ξεπέρασε τα 100 εκατομμύρια \$ ετησίως και συνέτεινε στη δημιουργία 1500 θέσεων εργασίας σε ένα χρόνο ⁽¹⁾.
- **Γερμανία:** το 2001, τα άτομα με αναπηρία ξόδεψαν 2.500 εκατομμύρια €, μόνο σε υπηρεσίες τουρισμού. Το 1/3 αυτών εκτιμάται ότι απορροφήθηκε από τομείς όπως ο κατασκευαστικός και ο τομέας ενέργειας ⁽²⁾.

⁽¹⁾ "Analyse de rentabilisation de l'accessibilité"- Bill Willkerson-Νοέμβριος 2001

⁽²⁾ "Economic Impulses of Accessible Tourism for All" -Federal Ministry of Economic and Labour-Μάρτιος 2004

Προσβασιμότητα & Κατασκευή: σημεία-κλειδιά

- Κτιριακές υποδομές δημόσιας χρήσης: προσβάσιμες σε όλους
- Κτιριακές υποδομές με χρήση κατοικίας: επισκέψιμες από όλους, εύκολα προσαρμόσιμες για «δια βίου» χρήση
- Διαφυγή σε έκτακτες περιστάσεις για όλους
- Υλικά αντιαλλεργικά, αντιολισθηρά, μη αντανακλαστικά
- Χρωματικές αντιθέσεις μεταξύ δομικών στοιχείων
- Σήμανση σε μορφές προσβάσιμες σε όλους
- Ηλεκτρονικά περιβάλλοντα & εξοπλισμοί πάσης φύσεως προσβάσιμοι σε όλους

Ο βέλτιστος τρόπος διασφάλισης της προσβασιμότητας
είναι η εφαρμογή των αρχών του
«Σχεδιασμού για όλους» (Universal Design)
στο δομημένο και εικονικό (virtual) περιβάλλον

«Σχεδιασμός για όλους» είναι...

ο σχεδιασμός υποδομών,
υπηρεσιών και αγαθών κατά
τέτοιο τρόπο ώστε
αυτά να μπορούν να
χρησιμοποιηθούν από **το**
μεγαλύτερο δυνατό φάσμα
χρηστών,
χωρίς να απαιτούνται ειδικές
προσαρμογές ή/και
εξειδικευμένες λύσεις.

Με «Σχεδιασμό για όλους»

Χωρίς «Σχεδιασμό για όλους»

Βασικές αρχές του «Σχεδιασμού για όλους»

- **Ισοτιμία στη δυνατότητα χρήσης :**

ο Σχεδιασμός απευθύνεται εξίσου σε άτομα διαφορετικών δεξιοτήτων

- **Προσαρμοστικότητα στη χρήση:**

ο Σχεδιασμός ικανοποιεί ένα ευρύ φάσμα ατομικών προτιμήσεων και δεξιοτήτων

- **Απλή και διαισθητική χρήση:**

η χρήση των προϊόντων του Σχεδιασμού είναι εύκολα αντιληπτή από όλους ανεξάρτητα από το μορφωτικό τους επίπεδο, τις εμπειρίες τους, γλωσσικές δεξιότητες ή την δυνατότητα συγκέντρωσης που διαθέτουν

- **Εύληπτη πληροφόρηση:**

ο Σχεδιασμός προβλέπει την αποτελεσματική επικοινωνία των προϊόντων με τον χρήστη, ανεξάρτητα από την δυνατότητα αντίληψης αυτού

Βασικές αρχές του «Σχεδιασμού για όλους» (συνέχεια)

■ **Ανοχή στα λάθη:**

ο Σχεδιασμός ελαχιστοποιεί τους κινδύνους και τα αρνητικά αποτελέσματα από λανθασμένη ή αθέλητη πράξη

■ **Καταβολή μικρής φυσικής προσπάθειας:**

τα προϊόντα του Σχεδιασμού μπορούν να χρησιμοποιηθούν με αποτελεσματικότητα και άνεση με καταβολή της ελάχιστης φυσικής προσπάθειας

■ **Κατάλληλες διαστάσεις και επιφάνεια προσέγγισης & χρήσης:**

ο Σχεδιασμός διασφαλίζει διαστάσεις και επιφάνειες για την προσέγγιση, χειρισμό και χρήση για τον καθένα ανεξάρτητα από τη σωματική του διάπλαση, τη στάση του σώματός του και τις δυνατότητες κίνησης που διαθέτει

Πόσο επιβαρύνεται το κόστος κατασκευής λόγω προσβασιμότητας

	Ποσοστό αύξησης κόστους λόγω εκ των υστέρων παρεμβάσεων προσβασιμότητας	Ποσοστό αύξησης κόστους σε περίπτωση απαρχής προσβάσιμου κτιρίου βάσει «Σχεδιασμού για όλους»	
	(1)	(2)	(1)/(2)
Συνεδριακό κέντρο	0.12%	0.02 %	6
Δημαρχείο	0.2%	0.05%	4
Τάξη εκπαιδευτικού Ιδρύματος	0.51%	0.13%	4
Εμπορικό κέντρο	0.22%	0.006%	35

Η προσβασιμότητα ως υποχρέωση

- «Τα Κράτη πρέπει να αναγνωρίζουν την πρωταρχική σπουδαιότητα της προσβασιμότητας στη διαδικασία της εξίσωσης των ευκαιριών σε όλους τους τομείς της κοινωνίας. Για τα άτομα με αναπηρία κάθε κατηγορίας, τα Κράτη πρέπει (α) να εισάγουν προγράμματα δράσης για την προσβασιμότητα του περιβάλλοντος και (β) να λάβουν μέτρα για την προώθηση της πρόσβασης στην πληροφόρηση και επικοινωνία»⁽¹⁾

(1) «Κανόνας 5: προσβασιμότητα» - Πρότυποι Κανόνες για την εξίσωση των ευκαιριών για τα άτομα με αναπηρία, Γενική Συνέλευση ΟΗΕ, 1993

Η προσβασιμότητα ως υποχρέωση (συνέχεια)

- Το ευρωπαϊκό πρότυπο EN81-70, προσδιορίζει τις ελάχιστες προϋποθέσεις για την ασφαλή και ανεξάρτητη πρόσβαση και χρήση ανελκυστήρων από όλους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία.

Πρόκειται για το πρώτο ευρωπαϊκό πρότυπο «προσβασιμότητας σε όλους» σχεδιασμένο από κοινού από την βιομηχανία, οργανισμούς τυποποίησης και εκπρόσωπους από τις ευρωπαϊκές ΜΚΟ για την αναπηρία

- Το 2002 εκδόθηκε μία οδηγία⁽¹⁾, από την CEN (Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης) και την CENELEC (Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ηλεκτροτεχνικής Τυποποίησης), που αφορά την ανάμειξη των ηλικιωμένων ατόμων και ατόμων με αναπηρίες στην προτυποποίηση, και εισηγείται τρόπους για την ενσωμάτωση της προσβασιμότητας σε αυτήν

(1) CEN/CENELEC Οδηγία 6, Ιανουάριος 2002.

Η προσβασιμότητα ως υποχρέωση (συνέχεια)

- Στο άρθρο 23 της Οδηγίας Σύναψης Συμβάσεων δημόσιων έργων ⁽¹⁾ όπως αυτή τροποποιήθηκε το 2003 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αναφέρεται:

«Όπου αυτό είναι δυνατό, η συμβαλλόμενη αρχή πρέπει να λάβει υπ' όψιν τα κριτήρια προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρίες ή τον σχεδιασμό για όλους, όταν ορίζει τις προδιαγραφές. Αυτές οι τεχνικές προδιαγραφές πρέπει να υποδεικνύονται με σαφήνεια, ούτως ώστε όλοι οι συμμετέχοντες στον διαγωνισμό να κατανοούν πλήρως τις προϋποθέσεις που τίθενται από την συμβαλλόμενη αρχή.»

(1) Οδηγία 93/37, 14 Ιουνίου 1993 (Ο.Υ. L199 του 9.8.93)-COM (2000) 275 - ΠΗΓΗ: «2010:Μία Ευρώπη προσβάσιμη για όλους», Εκθεση της Ομάδας Εμπειρογνομόνων που συγκροτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Οκτώβριος 2003

Η προσβασιμότητα ως υποχρέωση (συνέχεια)

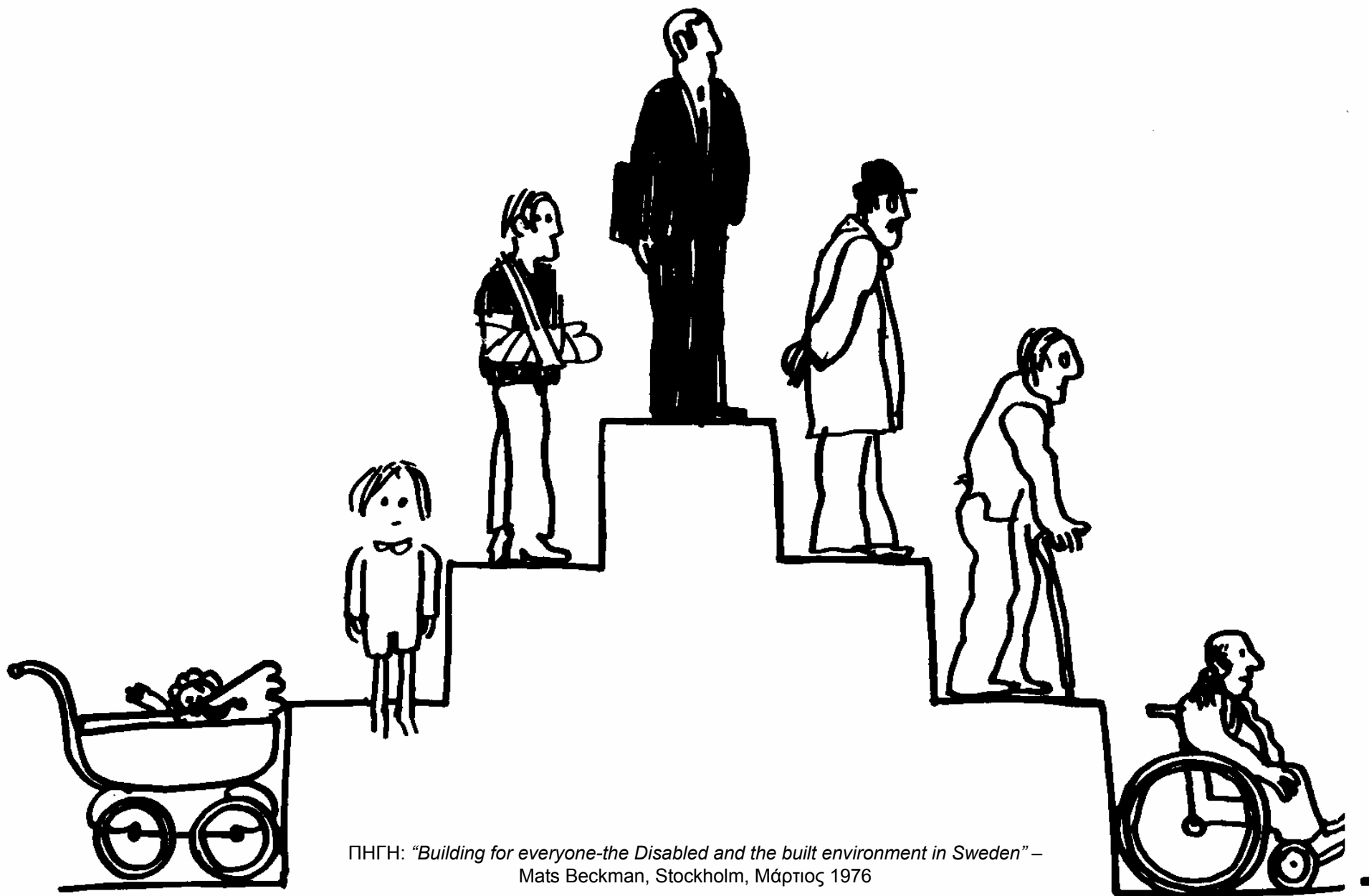
- Στην ΕΚΘΕΣΗ ⁽¹⁾ σχετικά με την πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, που αφορά τα δικαιώματα των ατόμων με μειωμένη κινητικότητα όταν ταξιδεύουν αεροπορικώς, αναφέρεται στο σημείο «Αιτιολογική σκέψη 8α»:
«Όλοι οι αερολιμένες και όλοι οι αερομεταφορείς έχουν σαφές καθήκον να διασφαλίζουν ότι οι αερολιμένες και τα αεροσκάφη **σχεδιάζονται, κατασκευάζονται και επισκευάζονται κατόπιν διαβουλεύσεων με οργανώσεις που εκπροσωπούν άτομα με αναπηρία και άτομα με μειωμένη κινητικότητα, με τρόπο που να σέβεται τις ανάγκες πρόσβασής τους**».
- **28-04-2006: η προσβασιμότητα αποτελεί πλέον **κριτήριο επιλεξιμότητας** για τη χρηματοδότηση από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία⁽²⁾**

(1) COM(2005)0047 – C6-0045/2005 – 2005/0007(COD) - Επιτροπή Μεταφορών και Τουρισμού

(2) COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION- «Proposal for Council Regulation laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund»- COM(2004) 492 final (11606/04 FSTR 16 FC 4 REGIO 4 SOC 366 CADREFIN 19)

Η **προσβασιμότητα** πρέπει λοιπόν να γίνει αντιληπτή

- ☑ **ως μία επένδυση** στο δομημένο και εικονικό (virtual) περιβάλλον, που οδηγεί σε αυξανόμενη παραγωγή και σε υψηλότερη παραγωγικότητα, αλλά και
- ☑ **ως υποχρέωση**, που πρέπει να επιβληθεί στα πλαίσια της δημιουργίας αιεφόρων περιβαλλόντων, που θα μπορούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες όλων σε όλες τις φάσεις της ζωής τους.

ΠΗΓΗ: *"Building for everyone-the Disabled and the built environment in Sweden"* –
Mats Beckman, Stockholm, Μάρτιος 1976